

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Л.В. Запорожна-Княгницька
(підпис) (ініціали, прізвище)
«28» серпня 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НДЗП 4 «ІСТОРІЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В УКРАЇНІ»**

Освітньо-професійна програма «Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти»

спеціальність 073 Менеджмент

факультет іноземних мов

2020-2021 рік

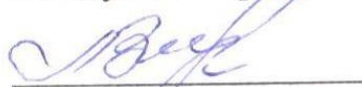
Робоча програма навчальної дисципліни «Історія управління освітою в Україні» для здобувачів вищої освіти за ОС «Магістр», спеціальністю 073 Менеджмент (освітньо-професійна програма «Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти»).

Розробники: Задорожна-Княгницька Л.В. – доктор пед. наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та освіти

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та освіти

Протокол від «28» серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри

(Задорожна-Княгницька Л.В.)

«28» серпня 2020 року

Задорожна-Княгницька Л.В.
2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Напрямок підготовки 07 Управління та адміністрування	Обов'язкові компоненти ОПП	
Модулів – 3	Спеціальність: 073 Менеджмент (освітня програма «Менеджмент. Управління закладом загальної середньої освіти»)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання - реферат		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 2	Освітній ступінь: магістр	14 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	10 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		50 год.	62 год.
		Індивідуальні завдання: год. 10	
		Вид контролю: ЗАЛІК	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40/60%;

для заочної форми навчання – 20/80%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: надання ґрунтовних знань з історії становлення та розвитку системи вітчизняної освіти та державного й громадського управління нею, періодизації їх розвитку, особливостей формування провідних тенденцій, суперечностей і закономірностей освітніх процесів, співвідношення історії й сучасного розвитку теорії та практики управління освітою, актуалізації історичного досвіду в умовах модернізації національної освіти.

Завдання:

- 1) забезпечення розуміння цілісного процесу становлення і розвитку вітчизняних освітніх систем;
- 2) з'ясування сутності й змісту провідних тенденцій управління вітчизняної освітою в різні історичні періоди;
- 3) оволодіння здобувачами вищої освіти методом ретроспективного логіко-системного аналізу освітніх явищ і процесів;
- 4) набуття вмінь узагальнювати й актуалізувати провідний педагогічний досвід, співвідносити його з сучасними процесами управління освітою;
- 5) формування розуміння історичної спадщини у сфері управління освітою як складової частини культурно-соціального досвіду країни
- 6) підготовка до комплексного, системного сприйняття і розроблення науково-педагогічної проблематики.

Відповідно ОПІ історія управління освітою в Україні як навчальна дисципліна сприяє досягненню таких навчальних результатів:

Забезпечувати особистий професійний розвиток та планування власного часу.	РН 11
---	-------

Відповідно ОПІ історія управління освітою в Україні як навчальна дисципліна забезпечує формування та розвиток таких компетентностей:

Інтегральна
Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог.
Загальні
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК7)
Спеціальні (фахові, предметні)
Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту (СКЗ).

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Становлення системи управління освітою в Україні (X – XVIII ст.)

Тема 1

Зародження теорії та практики управління освітою в Україні

Передумови розвитку шкільної освіти в Київській Русі: становлення феодального способу виробництва, розвиток державності, зростання та розвиток міст, потреба у грамотному державотворенні, розвиток ремесел й торгівлі).

Характеристика шкільної освіти в Київській Русі. Школи «книжного вчення», монастирські школи, школи грамоти. Характеристика кормильства як окремої галузі домашнього виховання. «Школи-дяківки» та їх значення у розвитку вітчизняної освітньої системи.

Особливості управління навчальними закладами різних типів. Роль князів в утвердженні основних засад державного управління освітою. Особливості управління навчальними закладами релігійного (монастирські школи) та світського (міські школи) спрямування.

Загальна характеристика передумов виникнення та розвитку шкільної освіти. Шкільна освіта в Україні XIV - XV ст. Виникнення братських шкіл, єзуїтські навчальні заклади, протестантські школи. Роль та значення освітньої діяльності мандрівних дяків для розвитку вітчизняної педагогічної теорії та практики.

Особливості управління навчальними закладами різних типів.

Основні поняття: «книжне вчення», монастирська школа, школа грамоти, «школа-дяківка», кормильство, майстри грамоти, християнство, жіноча освіта, княже управління освітою.

Тема 2

Державно-громадське управління загальною освітою в Україні

XVI – XVIII ст.

Історичні передумови українського Відродження. Ідея гуманізму як провідна культурно-освітня ідея у XVI – першій половині XVIII ст.

Загальна характеристика системи освіти в період Відродження. Поняття братських шкіл, їх виникнення та розвиток. Львівська та Луцька братські школи. Особливості організації та діяльності братських шкіл України. Зміст навчання, класна система занять, методи та засоби навчання у братських школах. Значення діяльності братських шкіл у розвитку вітчизняної освіти та культури.

Спеціальні школи України періоду Відродження. Характеристика „шкіл-дяківок”, шкіл полкової музики, шкіл підготовки полкових старшин і канцеляристів, народних професійних шкіл мистецтв і ремесел. Елементарні школи (католицькі, уніатські, протестантські, парафіяльні, монастирські православні).

Демократичні засади громадського управління братськими школами. Роль братств у ствердженні прогресивних засад громадського управління навчальними закладами.

Основні поняття: гуманізм, патріотизм, окатоличення, полонізація, братські школи, класна система занять, семінарія, народні професійні школа мистецтв і ремесел.

Тема 3

Система управління козацькими школами

Діяльність козацьких шкіл в Україні (особливості функціонування академій, дяківських, церковних, монастирських шкіл, колегіумів, народних професійних шкіл мистецтв і ремесел, січові школи). Характеристика ступенів української козацької системи виховання: дошкільне родинне виховання, шкільне виховання, підвищена або вища освіта. Народньо-педагогічні засади функціонування козацьких та січових шкіл.

Управління козацькими школами в Україні в умовах адміністративно-територіального полкового устрою. Роль та значення громадськості в управлінні січовими освітніми закладами. Основні ідеї демократизації управління козацькими освітніми закладами (свобода й незалежність, непорушність прав людини й народу, суверенність особистості).

Основні поняття: полкові, монастирські школи, школи мандрівних дяків, козацтво, козацька педагогіка, козацька система виховання, школи джур, січові школи.

Тема 4

Державно-громадське управління вищою освітою в Україні XVI – XVIII ст.

Вища освіта XVI – першої половини XVIII ст. Києво-Могилянська академія та її культурно-історичне значення. Характеристика діяльності навчального закладу. Автономія Києво-Могилянської академії та особливості внутрішнього управління навчальним закладом. Роль та значення викладацько-студентського колективу у ствердженні колегіальних засад управління освітнім закладом.

Острозька академія, Тихорианська академія (Харківський колегіум), Львівський університет. Чернігівський, Переяславський, Кременецький, Острозький, Володимир-Волинський, Вінницький, Житомирський, Рівненський, Луцький, Кам'янець-Подільський колегіуми. Особливості управління вищою освітою XVI – першої половини XVIII ст.

Основні поняття: магістр, інспектор, цензор, дидаскал, професор, спудей, студент, колегія, академія, ректор, суперінтендант, привілеї академії.

Змістовий модуль II

Управління освітою в XIX – на початку XX ст.

Тема 1

Державне управління школами України першої половини XIX ст.

Коротка характеристика соціально-економічного становища України у першій половині XIX ст. Зникнення сільських шкіл, реформування системи освіти в царській Росії. Вплив Статуту 1804 р. на систему освіти України. Політика насильницької русифікації царським урядом українських земель.

Характеристика церковнопарафіяльних шкіл, повітових училищ, гімназій, ліцеїв та університетів як структурних ланок системи освіти.

Становий характер освіти. Характеристика та призначення духовних семінарій та училищ, приходських шкіл як окремих типів навчальних закладів.

Особливості діяльності державних органів управління освітою в Україні, їх нормативно-інструктивний характер.

Основні поняття: духовна семінарія, духовне училище, приходське училище, парафіяльне училище, гімназія, повітове училище, інститут інспекторів, Міністерство народної освіти.

Тема 2

Громадськість у боротьбі за демократичні засади управління освітніми закладами XIX ст.

Адміністративно-педагогічна і просвітницька діяльність попечителів навчальних округів. Особливості діяльності М.І.Пирогова як попечителя Одеського й Київського навчальних округів, його роль у створенні учительських семінарій. Загальна характеристика проекту єдиної шкільної системи за М.І.Пироговим.

Роль К.Д.Ушинського у розбудові системи педагогічної освіти та ствердженні народно-демократичних засад її функціонування.

Ідея національної школи у громадській діяльності М.Драгоманова.

Основні поняття: єдина народна загальноосвітня школа, народна школа, демократична педагогіка, загальна безстанова освіта, недільна школа, принцип народності, національна школа, учительська семінарія.

Тема 3

Управління освітою України кінця XIX- початку XX ст.

Коротка характеристика соціально-економічного становища на українських землях у кінці XIX - на початку XX ст.

Громадсько-політичний рух 50-60 років XIX ст. та його вплив на розвиток школи та освіти. Характеристика буржуазно-ліберального, буржуазно-демократичного, революційно-демократичного та національного напрямків громадсько-політичного руху.

Характеристика системи освіти України в кінці XIX - на початку XX ст. Виникнення прогресивних тенденцій у вітчизняній педагогічній думці.

Діяльність земств та їх місце в системі громадсько-державного управління освітою.

Основні поняття: громадсько-педагогічний рух, розвиток педагогічної преси, реформа шкільної освіти, буржуазно-ліберальний напрямок, революційно-демократичний напрямок громадсько-педагогічного руху, просвітницькі товариства, громадські школи.

Тема 4

Управління освітою в умовах полікультурного середовища Півдня України

Соціально-економічні умови становлення Півдня України як полі етнічного й полікультурного регіону. Характеристика освітнього поля регіону: функціонування державних шкіл та шкіл переселенців (німецьких, менонітських, єврейських, грецьких, гуттерійських та ін. навчальних закладів).

Особливості державного управління освітою Південноукраїнського регіону. Політика царського уряду у сфері освіти щодо іноземних переселенців. Громадське управління освітою етно-конфесійних спільнот Півдня України. Діяльність громадських органів управління освітою німців та євреїв, її значущість у ствердженні демократичних засад управління.

Основні поняття: полікультурний регіон, етно-конфесійна меншина, асиміляторська політика, громадське управління, самостійність, автономність навчальних закладів.

Змістовий модуль III Управління освітою 1918-1990 рр.

Тема 1

Розбудова національної освіти періоду Української Народної Республіки

Основні принципи перебудови народної освіти в УНР: світський характер освіти, загальність, обов'язковість, загальнодоступність та рівноправність усіх націй та народностей. Що мешкають на території України). Відновлення діяльності товариства «Просвіта» та Всеукраїнської вчительської спілки. Утворення Генерального секретаріату як підрозділу управління освітою.

Реформування системи освіти в Добу Гетьманщини. Централізація освіти, скасування шкільних рад, поширення мережі приватних навчальних закладів, відкриття гімназій з українською мовою навчання, відновлення діяльності Київського університету, організація Української Академії наук.

Розвиток української національної освіти у період Директорії. Основні напрями діяльності Міністерства освіти: розробка програми єдиної української школи, затвердження нового правопису української мови, підготовка педагогічних кадрів.

Основні поняття: світський характер освіти, загальнодоступність та рівноправність як принципи організації системи освіти, Генеральний секретаріат освіти, Всеукраїнська учительська спілка, Міністерство освіти, створення українських національних вищих навчальних закладів.

Тема 2

Управління освітою в Україні у 20-30-х рр. ХХ ст.

Діяльність Народного Комісаріату Освіти: запровадження єдиної трудової політехнічної школи й пропаганда трудового характеру навчання, формування соціально-педагогічного напрямку досліджень науковців та вчителів, запровадження двоступеневої системи освіти. Створення німецьких, польських, чеських, єврейських шкіл в Україні.

Формування в Україні специфічних рис в організаційному та змістовому аспектах. Розгортання широкої мережі навчальних та наукових освітніх закладів різного рівня, громадських культурно-освітніх організацій. Нівелювання специфіки української школи, уніфікація освітньої системи.

Управління освітніми закладами в умовах культурно-освітньої нестабільності.

Основні поняття: Народний Комісаріат освіти, соціально-педагогічний напрям досліджень, єдина державна система управління освітою, уніфікація освітніх закладів.

Тема 3

Управління освітою в 40-80-х роках ХХ ст.

Особливості післявоєнної розбудови системи освіти в Україні. Запровадження обов'язкового загального семирічного навчання (2949 р.). Створення шкіл-інтернатів як навчальних закладів нового типу (1958 р.).

Загальна характеристика закону «Про зміцнення зв'язку школи з життям та про подальший розвиток системи освіти СРСР» (1958 р.). Система шкільної освіти 50-60х рр. (загальна обов'язкова восьмирічна школа, повна середня школа, школа-інтернат, вечірня, змінна, заочна середня школа, технікум та інші вищі навчальні заклади).

Реформування системи освіти в 60-ті рр. Постанови ЦК КПРС «Про зміни терміну навчання в середніх загальноосвітніх трудових політехнічних школах з виробничим навчанням» (1964 р.). «Про заходи дальшого удосконалення роботи середньої загальноосвітньої школи» (1966 р.). зміни, внесені в «Закон про школу» (1966 р.). Запровадження кабінетної системи навчання. Залучення громадськості до управління освітою.

Особливості управління школою у 70-80-ті рр. Статут середньої загальноосвітньої школи (1970 р.). Розвиток кабінетної системи навчання, широке використання у процесі навчання ТЗН, введення атестації учителів. Постанова ЦК КПРС та Ради Міністрів «Про подальше покращення навчання, виховання учнів загальноосвітніх шкіл і підготовки їх до праці» (1977 р.).

Криза загальноосвітньої школи у 70-80-х рр. та спроба вийти з неї. Реформа загальноосвітньої школи 1984 р. та її наслідки.

Основні поняття: загальна обов'язкова восьмирічна школа, повна середня школа, школа-інтернат, вечірня, змінна, заочна середні школи, технікум, криза освіти, загальноосвітня школа. атестація педагогічних працівників.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
<i>Змістовий модуль I Становлення системи управління освітою в Україні (X – XVIII ст.)</i>												
Тема 1 Зародження теорії та практики управління освітою в Україні	6	2				4	6	2				4
Тема 2 Державно-громадське управління загальною освітою в Україні XVI – XVIII ст.	8	2	2			6	8	2				6
Тема 3 Система управління козацькими школами	8					8	8					
Тема 4 Державно-громадське управління вищою освітою в Україні XVI – XVIII ст.	8		2			6	8		2			6
Разом за змістовим модулем 1	30	4	4			26	30	4	2			24
<i>Змістовий модуль II Управління освітою в XIX – на початку XX ст.</i>												
Тема 1 Державне управління школами України першої половини XIX ст.	8	2	2			4	8		2			6
Тема 2 Громадськість у	6		2			4	6		2			4

боротьбі за демократичні засади управління освітніми закладами XIX ст.												
Тема 3 Управління освітою України кінця XIX-початку XX ст.	8	2	2			4	8	2				6
Тема 4 Управління освітою в умовах полікультурного середовища Півдня України	8	2	2			4	8		2			6
Разом за змістовим модулем 2	30	6	8			16	30	2	6			24
Змістовий модуль III Управління освітою 1918-1990 рр.												
Тема 1 Розбудова національної освіти періоду УНР	6	2				4	6					6
Тема 2 Управління освітою в Україні у 20-30-х рр. XX ст.	6	2				4	6	2				4
Тема 3 Управління освітою в 40-80-х роках XX ст.	8		2			6	8		2			6
Разом за змістовим модулем 3	20	4	2			14	20	2	2			16
Модуль 2												
ІНДЗ			-	-	10	-						10
Усього годин	90	14	16		10	50	90	8	10			62

5. Теми семінарсько-практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1	Державно-громадське управління загальною освітою в Україні XVI – XVIII ст.	2
2	Державно-громадське управління вищою освітою в Україні XVI – XVIII ст.	2
3	Громадськість у боротьбі за демократичні засади управління освітніми закладами XIX ст.	2
4	Управління освітою в умовах полікультурного середовища Півдня України	2
5	Управління освітою в 40-80-х роках XX ст.	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	відсутні	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	відсутні	

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Зародження теорії та практики управління освітою в Україні	4
2	Державно-громадське управління загальною освітою в Україні XVI – XVIII ст.	6
3	Система управління козацькими школами	8
4	Державно-громадське управління вищою освітою в Україні XVI – XVIII ст.	8
5	Державне управління школами України першої половини XIX ст.	4
6	Громадськість у боротьбі за демократичні засади управління освітніми закладами XIX ст.	4
7	Управління освітою України кінця XIX- початку XX ст.	4
8	Управління освітою в умовах полікультурного середовища Півдня України	4
9	Розбудова національної освіти періоду УНР	4
10	Управління освітою в Україні у 20-30-х рр. XX ст.	4
11	Управління освітою в 40-80-х роках XX ст.	6
	Разом	50

9. Індивідуальне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання – завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, одержаних у процесі лекційних, семінарських занять чи самостійного вивчення певного навчального матеріалу.

10. Методи навчання

Словесні, практичні складання графічних схем, заповнення таблиць, конспектування, написання рефератів, укладання глосарію, тестові завдання.

11. Критерії оцінювання

Робота на семінарському (семінарсько-практичному занятті)	
0 балів	– відсутність на занятті з поважної чи неповажної причини; – відмова від відповіді на запитання за змістом теми.
1 бал	– фрагментарне відтворення незначної частини навчального матеріалу; – відтворення менше половини навчального матеріалу; – відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них.
2 бали	– демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; – відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності.
3 бали	– демонстрація глибоких, міцних знань; – аргументоване використання набутих знань у нестандартних ситуаціях; – самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу; – повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	
Змістовність, глибина висвітлення досліджуваної проблеми	0-3 бали
Логіка та глибина висвітлення досліджуваної проблеми у сучасній психолого-педагогічній літературі.	0-3 бали
Правильність постановки мети та завдань індивідуального навчально-дослідного завдання, методів, використаних в ході дослідження.	0-3 бали
Об'єктивність, коректність, переконливість висновків дослідження.	0-3 бали
Відповідність технічного та літературного оформлення роботи	0-3

вимогам. Відсутність мовних помилок.		бали
Творчий підхід до висвітлення досліджуваної проблеми, використання додаткових інформаційних ресурсів.		0-3 бали
Відсутність мовних помилок, науковий стиль викладення.		0-2 бали
Максимальна кількість балів		20
Самостійна робота студента		
0 балів	<ul style="list-style-type: none"> - відсутність на занятті з поважної чи неповажної причини; - відмова від відповіді на запитання за змістом теми; - фрагментарне відтворення незначної частини навчального матеріалу; відтворення менше половини навчального матеріалу; - відсутність правильної відповіді на додаткові запитання або відмова від відповіді на них. 	
1 бал	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрація знань і розуміння основних положень навчального матеріалу з теми, правильна, але недостатньо обґрунтована відповідь; - відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак містить неточності. 	
2 бали	<ul style="list-style-type: none"> - демонстрація глибоких, міцних знань; - аргументоване використання набутих знань у нестандартних ситуаціях; - самостійний аналіз, оцінка, узагальнення навчального матеріалу; повна та логічна відповідь на додаткові запитання за змістом теми. 	
Тематичне завдання		
0 балів	Відсутність виконання тематичного завдання або його виконання з грубими помилками.	
1 бали	Тематичні завдання I рівня складності, що базуються на репродуктивному відтворенні знань.	
2 бали	Тематичні завдання II рівня складності, що передбачають певний аналіз або самостійне узагальнення педагогічних явищ.	
3 бали	Тематичні завдання III рівня складності, виконання яких передбачає активізацію творчого мислення студентів.	

12. Засоби оцінювання

Тестові завдання, фронтальне опитування, презентація виконаних ІНДЗ, залік.

При поточному контролі оцінці підлягають:

- рівень знань, продемонстрований студентами у відповідях;
- результати виконання і захисту семінарсько-практичних робіт,
- підготовка конспектів,
- результати виконання і захисту форм самостійної роботи.

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2				Змістовий модуль № 3			ІНДЗ	Залік	Сума
T 1	T 2	T3	T4	T5	T 6	T7	T8	T9	T10	T11	10	35	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Методичні рекомендації щодо підготовки до семінарських занять.
3. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи магістрів та виконання індивідуального навчально-дослідного завдання.
4. Тестові завдання до курсу.

14. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення

Виконання завдань на семінарських заняттях передбачено в аудиторії, яка обладнена комп'ютерною технікою, в якій є доступ до мережі Інтернет, проектор мультимедійний, екран, дошка настінна маркерна, що дозволяє оволодівати вміннями створення інформаційного продукту, використовувати мультимедійні презентації, наочний матеріал тощо.

15. Рекомендована література

Базова

1. Березівська Л. Д. Реформування шкільної освіти в Україні у XX столітті : монографія. К. : Богданова А.М., 2008. 406 с.

2. Вознюк О.В. Розвиток вітчизняної педагогічної думки: синергетичний підхід: Монографія /за ред. проф. П.Ю. Сауха. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 184 с.
3. Задорожна-Княгницька Л.В. Історія педагогіки: навчальний посібник. Херсон: ОДЖІ_Плюс, 2020. 364 с.
4. Камнева И. Ю. Становление теории управления в образовательных системах. *Устойчивое инновационное развитие: проектирование и управление* : 2010. Т. 6. № 3 (8). С. 11–23. URL: http://www.rypravlenie.ru/wp-content/uploads/2010/11/2_Stanovlenie-teorii-yravlenia_Kamneva.pdf.
5. Левківський М.В. Історія педагогіки. Видання 2-ге, доповнене. Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2006.
6. Лузан П.Г., Васюк О.В., Бернова О.М. Історія педагогіки та освіти в Україні: навч. посібник. К. : Національний аграрний ун-т, 2007. 300 с.
7. Маршев В. И. История управленческой мысли : учебник. М., 2005. 731 с.
8. Мосіяшенко В. А., Задорожна Л. В., Курок О. І. Історія педагогіки України в особах : навч посіб. Ідання 2-ге. Суми: Університетська книга, 2015. 266 с.
9. Прокопенко Л. Л. Державне управління освітою в Україні: становлення та розвиток (ІХ – початок ХХ ст.) : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Київ, 2010. 36 с.
10. Прокопенко Л. Л. Становлення державного управління освітою в Україні: історико–теоретичний аспект. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-1-2/doc/1/07.pdf>.

Допоміжна

1. Гончарук Н. Т., Сурай І. Г. Портрет керівника в державному управлінні: соціально-психологічний аспект. *Вісник НАДУ*. 2010. № 2. С. 57–65.
2. Димитрієв А. С. Розвиток теорії внутрішкільного управління в Україні в другій половині ХХ століття : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Димитрієв Андрій Степанович. Луганськ, 2004. 241 с
3. Єршова Л. М. Трансформація виховного ідеалу у вітчизняній педагогічній теорії і практиці (ХІХ – початок ХХ століття) : дис. ... д-ра пед. наук, 13.00.01. Житомир, 2015. 609 с.
4. Жабенко О. В. Особливості й тенденції розвитку державного управління освітою в Україні (1946–2001 рр.) : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.01. Київ, 2003. 20 с.
5. Задорожна-Княгницька Л. В. Особистість директора школи як предмет наукового дискурсу (60–80-ті рр. ХХ ст.). *Освітологічний дискурс* : електрон. фах. вид. 2014. № 4 (8). С. 145–155. URL: <http://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/172>. (Дата звернення: 15.01.2018).
6. Задорожна-Княгницька Л. В. Особистість керівника закладу освіти у світлі суспільних подій 1917–1935 рр. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : наук. журн. / голов. ред. А. А. Сбруєва.

- Суми, 2015. № 1 (45). С. 83–92.
7. Задорожна-Княгницька Л. В. Особистість керівника навчального закладу в освітньому полі тоталітарної держави: історична ретроспектива. *Освітній менеджмент: теорія і практика* : зб. наук. пр. / за заг. ред. І. В. Соколової, О. Б. Проценко. Маріуполь, 2014. С. 23–36.
 8. Задорожна-Княгницька Л. В. Особистість керівника навчального закладу у вітчизняній педагогічній теорії та практиці другої половини ХІХ – початку ХХ ст. *Науковий вісник Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка. Серія: педагогіка* / за заг. ред. А. М. Ломаковича, В. Є. Бенери. Кременець, 2015. Вип. 4. С. 15–24.
 9. Задорожна-Княгницька Л. В. Професійний портрет інспектора народних училищ в Україні (за матеріалами педагогічної періодики другої половини ХІХ – початку ХХ ст.). *Український педагогічний журнал*. 2016. № 2. С. 120–126.
 10. Історія Академії наук вищої освіти України (1992-2007) / Академія наук вищої освіти України / М.І. Дубина (заг.ред.). К. : АН ВО України, 2007. 221с.
 11. Майборода С. В. Державне управління вищою освітою в Україні: структура, функції, тенденції розвитку (1917–1959 рр.) : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.01. Київ, 2002. 39с.
 12. Наточий Л. О. Проблема періодизації існування та розвитку теорії управлінської культури керівників загальноосвітніх шкіл у вітчизняній педагогічній теорії (друга половина ХХ ст. – початок ХХІ ст.). URL: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN15/11nlopds.pdf>